М89

3803

Міністерство освіти і науки України
Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова

МУДРИНИЧ СВІТЛАНА ЮРІЇВНА

УДК 81' 42: [821.111+821.161.2] "XVIII/XIX"

ТИПОЛОГІЯ СЛІВ ЗІ ЗНАЧЕННЯМ СТАНУ В УКРАЇНСЬКІЙ ТА АНГЛІЙСЬКІЙ МОВАХ: СЕМАНТИКО-ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТ

10.02.17 – порівняльно-історичне і типологічне мовознавство

Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата філологічних наук

Київ – 2014

10980

НБ НПУ ім. М.П.Драгоманова

Дисертацією є рукопис

Робота виконана у Національному педагогічному університеті імені М. П. Драгоманова, Міністерство освіти і науки України

Науковий керівник доктор філологічних наук, професор
Леута Олександр Іванович,
Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова,
професор кафедри української мови

Офіційні опоненти: доктор філологічних наук, доцент
Нечитайло Ірина Миколаївна,
Київський національний лінгвістичний університет,
професор кафедри російської та української мов

кандидат філологічних наук, доцент
Пянковська Ірина Володимирівна,
Кіровоградський державний педагогічний університет
імені Володимира Винниченка,
завідувач кафедри практики германських мов

Захист відбудеться " 20 " червня 2014 р. о 13^{30} годині на засіданні спеціалізованої вченої ради К 26.053.15 у Національному педагогічному університеті імені М. П. Драгоманова за адресою: 01601, м. Київ-30, вул. Пирогова, 9

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова за адресою: 01601, м. Київ-30, вул. Пирогова, 9

Автореферат розісланий "19" травня 2014 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради Т. С. Толчеєва

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Дисертація присвячена вивченню типології слів зі значенням стану в українській та англійській мовах з огляду на семантико-функціональний аспект цієї категорії слів у кожній із зіставлюваних мов.

У сучасному мовознавстві сформувалися діаметрально протилежні погляди на кількість і якість критеріїв виокремлення частин мови. З одного боку, це так звана гомогенна класифікація – розподіл мовних одиниць за одним визначальним критерієм, з іншого, – це гетерогенна класифікація – розподіл мовних одиниць за кількома критеріями. Конкуренція цих підходів і зумовила проблемність дискусійного питання про те, чи слова зі значенням стану є окремою частиною мови чи лексико-семантичною групою слів у межах інших частин мови.

Така постановка проблеми була актуальною у різні часи в мовознавчих працях зі сфери граматики, де увага багатьох дослідників зосереджувалася на аналізі частиномовного потенціалу, граматичних ознак та синтаксичних особливостей слів зі значенням стану як східнослов'янських мов (Л. Анастасія, О. Баліашвілі, І. Вихованець, Є. Галкіна-Федорук, О. Ісаченко, Н. Каламова, О. Філімонова), так й інших, зокрема англійської (Л. Бархударов, М. Блох, З. Вендлер, Т. Верхотурова, В. Вілюман, А. Демидова, Ю. Желтов, Л. Лісіна, У. Чейф, L. Alexander та ін.).

Останнім часом перші спроби представити різні класифікації слів зі значенням стану робляться на матеріалі кількох мов (І. Пянковська – українська і німецька мови). Проте загальноприйнятої семантичної класифікації слів зі значенням стану, яка була б заснована на точній кількості їх диференційних смислових компонентів (Т. Алісова), у граматичній семантиці і досі не розроблено.

Це, насамперед, пояснюється тим фактом, що науковці не дійшли одностайності у визначенні як морфологічного статусу цих слів, так і в узагальненні їх лексико-семантичних та граматичних характеристик. Важливим у вирішенні цієї проблеми є порівняльно-історичний і зіставно-типологічний вектор, який передбачає залучення слів зі значенням стану різних мов і наблизить науковців до пізнання і розкриття їхньої онтологічної і епістемологічної природи.

Актуальність теми дисертації зумовлена її спрямуванням на типологічний аспект дослідження семантики, морфологічних показників, синтаксичної потенції цієї категорії слів у різних мовах світу, що й досі становлять предмет наукових дискусій, передусім, в аспекті їх граматичної і лексичної природи, класифікаційних ознак, а головне, частиномовного статусу. Зіставно-типологічний аналіз слів зі значенням стану неблизькоспоріднених мов, зокрема української та англійської, сприяє виявленню особливостей їх семантичної організації, морфологічних ознак та синтаксичної поведінки, а також встановленню типології цих одиниць з урахуванням функціональної реалізації.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертацію виконано відповідно до тематичного плану науково-дослідних робіт Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова за напрямом "Дослідження проблем гуманітарних наук". Дисертація є складовою наукової теми кафедри філософії мови, порівняльного мовознавства і перекладу Інституту іноземної філології НПУ імені М.П. Драгоманова "Зіставна семантика та проблеми міжкультурної комунікації".

Тему дисертації затверджено на засіданні вченої ради Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова, протокол № 11 від 27 квітня 2010 р.

Метою дисертації є встановлення типології слів зі значенням стану в українській та англійській мовах на засадах аналізу їхніх лексико-семантичних, морфологічних і синтаксичних характеристик та функціональної реалізації.

Досягнення мети передбачає розв'язання таких **завдань**:

– проаналізувати теоретичні засади вивчення слів семантики стану у лінгвістичних розвідках;

– розробити комплексну методику дослідження лексико-семантичних, граматичних і функціональних особливостей одиниць зі значенням стану в українській та англійській мовах;

– зіставити частиномовний потенціал слів семантики стану в українській та англійській мовах;

– виявити семантичні та граматичні типи слів зі значенням стану в досліджуваних мовах;

– охарактеризувати специфіку формування семантико-синтаксичної структури речень зі словами семантики стану в українській та англійській мовах;

– представити організацію функціонально-семантичного поля стану в кожній із мов.

Об'єктом дослідження обрано морфологічний клас слів, які мають спільну архісему "перебувати в певному стані" і виконують функцію предиката у структурі речення в українській та англійській мовах.

Предмет аналізу становлять семантичні, морфологічні, синтаксичні та функціональні характеристики цього класу слів, які вони виявляють у творенні та функціонуванні синтаксичних одиниць.

За основу визначення складу слів зі значенням стану обрано спільність логіко-предметної семантики, яка визначена на підставі дефініцій, поданих у тлумачних словниках, де спільною для усіх досліджуваних одиниць є категорійна семантична ознака стану.

Фактичним матеріалом дисертації стали речення української та англійської мов зі словами семантики стану, дібрані шляхом вибирання з художніх текстів XIX–XXI ст. Корпус мовних одиниць (412 слів зі значенням стану в українській мові та 340 – в англійській) було вибрано зі словників сучасної української й англійської мов: Словник української мови в 11-ти томах, електронний словник "Словники України – інтегрована лексикографічна система", Словник Б.Д. Грінченка, Великий тлумачний словник сучасної української мови, The Concise Oxford Dictionary of Current English, 2004, Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English, 2005, Longman Advanced American Dictionary, 2000 та тезауруси Longman Lexicon of Contemporary English by Tom McArthur, 1981, Roget's II: The New Thesaurus, 1988.

Методи дослідження. Для розв'язання поставлених завдань, і базуючись на семантико-синтаксичному та функціональному підходах, у роботі було використано комплекс методів лінгвістичного аналізу: *описовий метод* дав змогу виділити досліджувані одиниці й здійснити їх класифікацію та інтерпретацію; *зіставний*

метод став основою аналізу слів зі значенням стану в українській та англійській мовах і встановлення їхніх спільних і відмінних рис. На основі *структурного методу* виявлено взаємодію семантичної та формальної структур речень зі словами семантики стану, зокрема, *компонентний аналіз* застосовано при визначенні семантичного наповнення предикатів, установленні інтегральних і диференційних сем різних семантичних типів слів стану в зіставлюваних мовах. *Трансформаційний аналіз* та *метод синонімічних субституцій* було використано при семантичному аналізі та виявленні структурних типів речень з аналізованими предикатами.

Наукова новизна одержаних результатів, отриманих особисто здобувачкою наукового ступеня і поданих на захист, полягає у тому, що в дисертації *вперше обґрунтовано* спільні кваліфікаційні показники одиниць зі значенням стану: актуалізація на часовій осі, інактивність, орієнтованість на суб'єкт стану, статичність; *виділено* лексико-семантичне угрупування слів зі значенням стану в українській та англійській мовах та представлено у вигляді функціонально-семантичного поля, структура якого в порівнюваних мовах однакова, але компоненти, що його складають, їх розподіл та морфологічне наповнення різні; *виявлено* подібні риси слів стану в обох мовах: відсутність словозміни, неможливість означати чи доповнювати інші члени речення, поєднання зі зв'язкою, аналітичне утворення видо-часових форм. Відмінність між словами зі значенням стану виявляється на синтаксичному рівні: вони є головним членом односкладних безособових речень в українській мові, тоді як конструкції в англійській мові містять предикат і суб'єкт; зв'язка при словах зі значенням стану може мати в українській мові нульове вираження, а в англійській вона наявна завжди; *визначено* реченнєвотвірну спроможність предикатів стану в зіставлюваних мовах, якісний і кількісний склад лівобічних та правобічних синтаксем, комбінації облігаторних та факультативних непредикатних синтаксем у семантико-синтаксичній структурі речень. Виявлено типи морфолого-синтаксичної, лексичної та синтаксичної валентності предикатів стану обох мов, що переважно подібні, хоча й мають відмінності реалізації за обов'язковістю/факультативністю підмета, експліцитністю/імпліцитністю зв'язки, односкладністю/двоскладністю речення; *удосконалено* методику визначення критеріїв установлення типологічних подібностей і розбіжностей формально-граматичної і семантико-синтаксичної організації речень української та англійської мов; *набули подальшого розвитку* теоретичні положення щодо природи частиномовних класів слів.

Практичне значення одержаних результатів полягає в можливості їх застосування у викладанні навчальних дисциплін: "Порівняльна типологія англійської та української мов", "Теоретична граматика англійської мови" (розділи "Морфологія", "Синтаксис"), "Сучасна українська літературна мова", "Теоретична граматика української мови", "Теорія і практика перекладу". Теоретичні положення й практичні результати можуть бути використані для укладання спеціальних і перекладних словників.

Апробація результатів дослідження. Основні положення дисертації висвітлено у доповідях на *дев'ятьох* міжнародних наукових конференціях: "Мова як світ світів. Поетика і граматика" (Київ, 2010 р.), "Міжнародна наукова конференція до 80-річчя від дня народження професора Станіслава Володимировича

Семчинського" (Київ, 2010 р.), "XI Міжнародні славістичні читання, присвячені пам'яті академіка Л.А. Булаховського" (Київ, 2011 р.), "Мова як світ світів. Поетика і граматика текстових структур" (Київ, 2011 р.), "Мови і світ: дослідження та викладання" (Кіровоград, 2012 р.), "Міжкультурна комунікація: мова – культура – особистість" (Острог, 2012 р.), "Семантика мови і тексту " (Івано-Франківськ, 2012 р.), "Граматичні та семантичні аспекти функціонування мовних одиниць" (Ніжин, 2013), "Międzynarodowe Studia Humanistyczne" (Gdańsk, 2013); на *трьох* щорічних науково-звітних конференціях Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова (Київ, 2010–2013 рр.).

Публікації. Проблематику, теоретичні й практичні результати дисертаційного дослідження викладено у 9 публікаціях: 8 з яких опубліковано у наукових фахових виданнях України, 1 – в зарубіжному виданні.

Обсяг і структура роботи. Дисертація складається зі вступу, п'яти розділів, висновків, списку використаної літератури (267 позицій, з яких 42 іноземними мовами), списку лексикографічних (10 позицій) і використаних джерел (106 позицій) та двох додатків. Повний обсяг дисертації – 222 сторінки, основний зміст викладено на 162 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ

У **вступі** обґрунтовано вибір теми дослідження, актуальність обраної проблематики, висвітлено мету та завдання роботи, розкрито наукову новизну, практичне значення отриманих результатів, окреслено джерельний матеріал, предмет, об'єкт та методи аналізу, подано відомості про апробацію основних положень дисертації.

Перший розділ **"Теоретичні засади дослідження слів зі значенням стану в українській та англійській мовах"** присвячений аналізу проблеми слів із загальною семантикою стану у системі частин мови, що залишається однією з дискусійних для українського й англійського мовознавства. Багато мовознавців намагалися визначити статус цього мовного явища і сформували різні підходи до розгляду слів зі значенням стану: як окремої частини мови з такими назвами: *стативи* (Б.О. Ільїш); *безособово-предикативні слова* (Є.М. Галкіна-Федорук, В.Д. Горяний); *слова категорії стану* (В.В. Виноградов, М.А. Жовтобрюх, Л.В. Щерба); *станівник* (В.О. Горпинич); як окремої лексико-семантичної групи слів у межах інших частин мови: *аналітичних дієслів* (І.Р. Вихованець); *предикативних прикметників* (Л.С. Бархударов, Д.А. Штелінг); *предикативних прислівників* (І.К. Білодід, О.Х. Востоков, А.П. Грищенко); *похідних від прислівників, іменників, прикметників* (О.К. Баліашвілі, І.К. Кучеренко, Фр. Травничек, О.Б. Шапіро). Чеські лінгвісти виділили ці слова в окрему групу і назвали їх *предикативами*, але не надали їм статусу самостійної частини мови (Андерш 1987, Гаузенблас 1974, Данеш 1974, Мразек 1964, Матезіус 1967, Свєтлік 1970 та ін.).

В англійському мовознавстві питання про слова зі значенням стану як окремої морфологічної групи слів до недавнього часу не ставили взагалі, а тільки проводили аналогію між предикатами стану у слов'янських мовах і предикативними прикметниками (атрибутами) з такою ж семантикою в англійській мові на підставі того, що вони мають подібне семантичне забарвлення й виконують однакову

синтаксичну функцію. На захист слів зі значенням стану як самостійного лексико-граматичного розряду в англійській мові виступили Л.П. Винокурова, І.В. Жигадло, І.П. Іванова, Л.Л. Іофік, Б.М. Лєйкіна та їхні послідовники А.Л. Демидова, Л.Л. Лісіна. Зарубіжні лінгвісти теж звернули увагу на статус слів зі значенням стану. Так, Ч. Філлмор аналізував питання виділення визначених класів мовних одиниць зі значенням стану за посередництва відмінкової категорії на основі синтаксичної семантики, Д. Лі – за допомогою граматичної категорії відмінка, а Дж. Лакофф – за допомогою семантико-синтаксичних критеріїв.

Обравши за основу критерії, які запропонував В.Д. Аракін (семантичний, морфологічний, синтаксичний, критерій сполучуваності, словотвірний критерій), у роботі було здійснено типологічний аналіз граматичної будови цих слів в українській та англійській мовах і виявлено морфологічні та синтаксичні відмінності в характері аналізованих одиниць, але номенклатура частин мови у них значною мірою подібна. Відмінні риси – це наявність артикля в англійській мові, розходження у складі граматичних категорій і засобів вираження зв'язку слів у реченні. Англійську мову визначають як аналітичну, а українську – як синтетичну серед флективних. На морфологічному рівні особливості сучасної англійської мови, як і української, стосуються структури частин мови, словотворення і словозміни.

У **другому** розділі **"Методологічна основа аналізу слів зі значенням стану в українській та англійській мовах"** окреслено методологічні засади дослідження, здійсненого в руслі типологічного мовознавства; продемонстровано можливості застосування наявних у лінгвістиці методів і прийомів аналізу до зібраного мовного матеріалу; схарактеризовано методологічні принципи визначення стану як особливої семантичної категорії, його кваліфікативних ознак; розроблено комплексну методику зіставлення різнорівневих параметрів слів зі значенням стану в українській та англійській мові.

Визначення одиниць стану ґрунтується на застосуванні описового методу за допомогою якого була проведена інвентаризація слів зі значенням стану і дано пояснення особливостей їх будови та функціонування на сучасному етапі розвитку мов. Дослідження проводилося в синхронному плані з урахуванням діахронних аспектів функціональних характеристик слів зі значенням стану. У ході синтезу сучасних мовознавчих праць з цієї проблеми у дисертації було розроблено комплексну методику аналізу слів зі значенням стану, яка складається з трьох етапів.

На *першому* етапі дослідження застосовано *описовий метод* для встановлення частиномовного потенціалу слів категорії стану та здійснення їх класифікації й інтерпретації. Використовуючи прийоми внутрішньої інтерпретації на основі зіставлення і протиставлення мовних одиниць, установлено їхні диференційні ознаки, а на основі спільності й відмінності ці одиниці об'єднано в різні парадигматичні групи.

Для опису масиву мовних одиниць, що репрезентують семантику стану, було застосовано функціонально-семантичний підхід зі спробою представлення їх у вигляді функціонально-семантичного поля. На основі *методу семантичного поля* визначено структуру ФСП слів зі значенням стану, представлену мікрополями, що утворюють ядро, зони ближньої та дальньої периферії. Такий метод базується на

кількісному принципі: ядро утворює мікрополе з більшою номінативною щільністю (кількістю лексем), а периферію – з меншою (І. Кобозєва). Таким способом було представлено функціонально-семантичне поле слів зі значенням стану. За допомогою *зіставного методу* було проаналізовано слова зі значенням стану в українській та англійській мовах і встановлено їхні спільні та відмінні риси на лексико-семантичному, морфологічному і синтаксичному рівнях. Зіставний метод застосовано для виявлення спільних і відмінних мікрополів, наявність яких дає підстави стверджувати, що в кожній мові ФСП стану характерне специфічними рисами його структури, які пов'язані з специфікою граматичних підсистем, лексичних форм та синтаксичних конструкцій, тому структура ФСП стану в порівнюваних мовах однакова, але компоненти, що його складають, залежать від системи та структури мови.

На *другому* етапі аналізу лексико-семантичних і морфологічних параметрів досліджуваного фактичного матеріалу за допомогою *структурного* методу, що включає методику *компонентного аналізу,* встановлено семну організацію лексичних одиниць в українських і англійських реченнях, а також з'ясовано взаємодію семантичної та формальної структур речень зі словами семантики стану в зіставлюваних мовах, проаналізовано семантичне наповнення досліджуваних одиниць шляхом виявлення інтегральних та диференційних сем різних семантичних типів слів стану в зіставлюваних мовах. У ході аналізу виявлено архісеми й інтегральні семи, за якими мовні одиниці об'єднано в мікрополя. За допомогою *кількісного аналізу* і методу статистичних підрахунків установлено частотність кожного з семантичних та структурних класів слів зі значенням стану у зіставлюваних мовах. *Принцип урахування ступеня спорідненості й типологічної близькості* зіставлюваних мов використовувався для порівняння неблизькоспоріднених мов, що передбачає виявлення подібних ознак і відмінностей при аналізі матеріалу дослідження.

Трансформаційний аналіз та метод синонімічних субституцій було використано при семантичному аналізі та встановленні структурних типів речень з аналізованими одиницями.

На *останньому* етапі використано *прийоми внутрішньої інтерпретації*, слова зі значенням стану проаналізовано на основі їхніх системних парадигматичних і синтагматичних зв'язків. В основі таких зв'язків лежить система синтагматичних відношень між словами – база для об'єднання останніх у словосполучення та речення. Парадигматичну методику доповнено синтагматичною, тобто вивченням сполучуваності аналізованих одиниць, їхнього контексту. Синтагматика нерідко розкриває приховані властивості мовної одиниці, які при парадигматичному (опозиційному) підході можуть бути непоміченими.

У **третьому** розділі **"Морфологічні та семантичні типи слів зі значенням стану в українській та англійській мовах"** основну увагу зосереджено на типології класів слів, що репрезентують семантику стану.

В українській мові слова зі значенням стану є похідними від прислівників з обставинним та якісно-означальним значеннями: *затишно, жарко, холодно, душно, весело, сумно, гарно, досадно, клопітно, легко, небезпечно, неймовірно* та ін., напр.: *Сонце високо підбилося вгору, надворі стало* ***душно*** (М. Коцюбинський). Слова

цього розряду позначають почуття, фізичні стани, стан природи і довкілля. До слів стану частіше переходять якісні прислівники *(тепло, холодно)*, ніж обставинні *(рано, пізно)*.

Друга група – слова зі значенням стану, які не мають омонімів серед інших частин мови, але є похідними від них: *любо, боязно, блакитно, солоно, запашно, строкато* і подібні – предикативні прислівники у функції присудка. Залежно від вихідного слова їх можна поділити на підгрупи: 1) слова зі значенням стану, утворені від прикметників: *білий – біло, тихий – тихо, гарний – гарно, легкий – легко* та ін., напр.: ***Тихо, тихо**, ні найменшого подиху вітру* (І. Нечуй-Левицький); 2) слова зі значенням стану, утворені від іменників: *жаль – жалко, страх – страшно, гріх – грішно, сором – соромно, кривда – кривдно* та ін., напр.: *Шкода й **жалко** було вам покинути матір* (І. Нечуй-Левицький).

Третя група – віддієприкметникові дієслівні форми на *-но, -то*: *пояснено, написано, нараховано, насаджено, опрацьовано, пояснено* та ін., напр.: *Поки я викупувався та чепурився, в світлиці **налаштовано** столи, **накрито** лляними скатертями, **вставлено** печеним і вареним, і вже й гості скликані найвельможніші з тих, хто знайшовся в Чигирині, і нас з Мотронкою **посаджено** на покуті*...(П. Загребельний).

Четверту групу складають лексичні одиниці з модальним значенням необхідності, можливості: *можна, не можна, необхідно, потрібно, доступно, повинно, доцільно, треба, слід* та ін., напр.: ***Доцільно** було б, зокрема, проводити об'єднані засідання президій Спілки кінематографістів і Спілки письменників* (О. Левада).

До п'ятої групи входять дієслова на зразок *любити, кохати, ненавидіти, думати, вірити* тощо, які не виражають значень дії або процесу. І. Вихованець вважає, що ці слова складають периферію слів зі значенням стану в українській мові, напр.: ***Вірю** я в правду свого ідеалу* (Леся Українка).

Шосту групу складають іменники, які, виконуючи предикативну функцію, втратили зв'язок із парадигмою іменникового відмінювання (повна втрата категорій роду, числа, відмінка) й стали еквівалентами предикативних слів прислівникового походження: *лихо, лінь, гріх, жаль, диво, досада, пора, сором, охота, біда* тощо, напр.: ***Слава** гетьману!* (П. Загребельний). Слова зі значенням стану, утворені від іменників, позначають: оцінку стану відносно протяжності в часі *(пора, час)*; вольовий стан *(охота, лінь)*; оцінку стану з морально-етичного погляду *(сором, гріх, досада)*. Іменник втрачає своє значення предметності при переході в слова зі значенням стану і починає виражати значення стану, напр.: ***Лихо** мені з вами* (Я. Щоголів). Іменники переходять до слів стану у формі називного відмінка, рідко – у формі знахідного відмінка.

Сьома група – це пасивні форми дієслова, утворювані за допомогою постфікса *-ся (-сь)* від дієслів недоконаного виду дійсного способу: *складатися, писатися, називатися*, напр.: *Незнана донька незнаного попа, тоді рабиня, нещасна й зрозпачена, тепер рабиня щаслива, бо як же інакше їй **називатися**?* (П. Загребельний).

Частиномовний потенціал слів зі значенням стану в англійській мові має дещо іншу конфігурацію.

Першу групу складає складений іменний присудок, який утворюється за допомогою дієслова-зв'язки *to be, to get, to grow*, які вказують на статичність або динамічність стану і позначає стан природи і довкілля. Такі утворення мають категорію часу і посідають проміжне місце між дієсловом і прикметником (є порівняльний ступінь): *Today it is colder than yesterday*. Якщо взяти слово *cold (холодний)* поза контекстом, то це буде прикметник, який може вживатися в предикативній і в атрибутивній функції. І тільки в особливому контексті *It is cold* слово *cold* функціонує зі значенням стану, напр.: *It* ***was hot****. A smell of dust and tar came in through the window.*

Другу групу становлять слова типу *alive (живий)*, що не мають омонімів серед інших частин мови, але є похідними від них: *aghast, alert, aloof* – предикативні прикметники у функції присудка, напр.: *In turn, each of these four brothers was very different from the other, yet they, too,* ***were alike*** (J. Galsworthy). Вони вживаються тільки в одному синтаксичному контексті, тому на них можна виявити та проконтролювати структурні особливості всієї категорії. Б. Ільїш доходить висновку, що ядро слів зі значенням стану в англійській мові становлять слова типу *alive*. The Concise Oxford Dictionary of Current English братів Фаулерів супроводжує слова типу *alike* поміткою "прислівник та предикативний прикметник", напр.: *But as he spoke, Billy had jumped up from his chair, his thick lips* ***were aghast*** (M. Spark).

Третя група – це складений присудок: to be + Past Participle: *to be written, to be done, to be shut*, напр.: *After I* ***was wounded*** *I never found him* (E. Hemingway).

Четверту групу складають модальні дієслова *can, may, must, ought to* з предикатами стану: *can understand, may know, must feel.* Часто вживається модальне дієслово *can*, якщо підмет виражений особовим займенником, напр.: *I myself felt as badly as she did, and* ***couldnot understand*** *why I had not gone* (E. Hemingway). Модальні слова вказують на можливість, необхідність, обов'язковість або проблематичність дії основного дієслова, напр.: *I thought perhaps he* ***couldn't stand*** *it and then of course he was killed and that was the end of it* (E. Hemingway).

П'ята група – це дієслова *to love, to like, to know, to think* тощо, які не мають форм Continuous, напр.: *I* ***noticed*** *that when she smiled she showed white, small and regular teeth* (W.S. Maugham).

Шоста група – це іменники, які втрачають у певному контексті свое значення і перетворюються на засіб характеристики стану. Цей процес пов'язаний із вживанням або не вживанням артикля. . Слово *pity* взагалі вживається без артикля і означає *"жалість"*, напр.: *The only feeling that I have to you is* ***pity***. Коли воно вживається з артиклем: *It's a pity,* де *pity* не є *"почуттям жалю"*, а представляє слово-характеристику; у предикативній функції означає – *жаль* – як характеристику будь-якої ситуації.

Сьому групу складають прикметники, які передають фізичний та психічний стан особи, напр.: *sad, ill, well, sorry*, напр.: *I am* ***ill*** *– (слово зі значенням стану);* ***ill*** *temper – (прикметник); to speak* ***ill*** *– (прислівник),* напр.: *Old Stroh is* ***upset*** (M. Spark); *He was remarkably* ***kind*** (M. Spark). І. Жигадло, І. Іванова, Л. Іофік до частиномовної бази слів зі значенням стану відносять прикметники. Але вони зауважують, що

вираження стану прикметниками обмежується передачею фізичного і психічного стану особи. Такі прикметники, як *hungry, thirsty, cold, hot, ill, sick* вказують на фізичний стан особи, напр.: *He **was sick** with fight, and he asked himsef what it was he was frightened of* (S. Maugham); *angry, glad, happy, uneasy, anxious* передають психічний стан особи, напр.: *He **was glad** her eyes were on the road, because otherwise she might have seen the expression in his face* (G. Gordon). Але слід зазначити, що при суб'єкті-неособі прикметники першої групи виражають ознаку. Для порівняння: *I am cold (Мені холодно) і The day is cold (День холодний).* У першому реченні прикметник *cold* виражає стан, у другому – ознаку.

Виявлено спільні та відмінні риси у вираженні стану в обох мовах:

– слова зі значенням стану виражають стан особи або предмета;

– частиномовний потенціал слів зі значенням стану в українській мові загалом співвідносний з частиномовним потенціалом слів зі значенням стану в англійській мові;

– ядро слів зі значенням стану в англійській мові складають предикативні прикметники у функції присудка, в українській мові це прислівники з обставинним та якісно-означальним значенням;

– кількість слів зі значенням стану як в українській, так і в англійській мовах увесь час зростає за рахунок переходу до них інших частин мови.

Лише відмінність простежується у співвідношенні:

– прикметників, які передають фізичний та психічний стан особи, в англійській мові, тоді як відповідники в українській мові не належить до слів зі значенням стану;

– пасивної форми дієслова, яка утворилася за допомогою постфікса *-ся (-сь)* від дієслів недоконаного виду дійсного способу в українській мові, а відповідник в англійській мові не належить до слів зі значенням стану.

Аналіз фактичного матеріалу дав змогу виявити відмінні та порівняти подібні риси морфологічної й семантичної характеристики слів зі значенням стану в українській та англійській мовах: невідмінюваність є головною кваліфікативною ознакою слів зі значенням стану в обох мовах, за винятком утворення компаратива слів зі значенням стану на *-о, -е* в українській мові. Також є спільними наявність форми ступенів порівняння (синтетичних й аналітичних), наявність форм часу, можливість утворення форм способу, співвідносність, омонімічність, форми виду.

Морфологічно слова зі значенням стану – це здебільшого вторинні утворення, похідні від прикметників, іменників і дієприкметників в англійській мові й від прислівників, іменників і модальних слів – в українській.

Історія слів зі значенням стану своїм корінням сягає давнього періоду розвитку мов, зокрема, англійські слова стану походять зі спільногерманського розряду слів із семантикою стану, а українські еквіваленти були сформовані у давньоруській мові. У порівнюваних мовах вони виступали у складі безособових конструкцій на позначення емоційного, фізичного стану.

Семантично слова зі значенням стану об'єднані спільним значенням стану, яке має загальнокатегорійне значення. Спільними рисами слів зі значенням стану в обох

мовах виступають також актуалізованість на часовій осі, інактивність, орієнтованість на суб'єкт стану, статичність.

Слова стану в українській та англійській мовах мають подібне семантичне забарвлення, їх можна класифікувати за спільними лексико-семантичними критеріями, а також вони дають характеристику природних явищ, фізичного і психічного станів людини, але одне і те ж значення стану в досліджуваних мовах представлене різними класами слів.

Четвертий розділ "Типи речень зі словами стану в українській та англійській мовах" присвячено аналізу синтаксичних особливостей виділених одиниць як складової комплексного розгляду проблеми статусу слів зі значенням стану.

Виокремлено основні синтаксичні особливості слів зі значенням стану в українській мові: функція головного члена односкладного (безособового) речення; нездатність означувати чи доповнювати інші члени речення; можливість сполучатися за допомогою прилягання зі зв'язкою *бути* та допоміжним дієсловом *стати* у функції залежного компонента – іменної частини складеного головного члена; здатність мати при собі у функції залежних компонентів додатки, зокрема у давальному відмінку, обставини, інфінітиви; примикання прислівників місця, часу, і особливо часто міри й ступеня до слів зі значенням стану. Виділено три головні функції слів зі значенням стану в реченні в англійській мові: функція предикативного компонента складеного іменного присудка, об'єктного предикативного члена, функція відокремленого і невідокремленого означення. Характерні особливості слів зі значенням стану у реченні такі: вони можуть мати прийменникове доповнення (з прийменниками: *of, to,with, at*); мати додаток у формі інфінітива та підрядного речення; у складеному присудку сполучатися з обставинами; можуть зустрічатися у конструкціях з дієсловом-зв'язкою у функції предиката, притаманних підмету й додатку та можуть використовуватися як прості атрибутиви у позиції до або після іменника, який вони означають; можуть визначатися всіма видами якісних прислівників: способу дії, міри та ступеня, підсилювальні; не супроводжуються другорядними членами речення; не потребують просторової характеристики; їхне лексичне значення не треба уточнювати за допомогою обставин; кожна група слів зі значенням стану вживається з тими обставинними словами, які їх характеризують; можуть бути одним із присудків у складному реченні.

Здійснюючи порівняльний аналіз формально-синтаксичних ознак слів зі значенням стану в українській та англійській мовах, слід наголосити на таких рисах, які притаманні обом мовам: відсутність словозміни, подібна синтаксична функція, нездатність означати чи доповнювати інші члени речення, поєднання зі зв'язкою, аналітичне утворення видо-часових форм.

Суттєвою відмінністю між українськими й англійськими конструкціями є облігаторність підмета й присудка в англійських реченнях, на противагу цьому українські речення є здебільшого односкладними безособовими утвореннями. В англійській мові слова зі значенням стану можуть входити до складу як персональних, так й імперсональних речень, найпоширенішим типом яких є формально двоскладні речення із зв'язкою *to be*. Наступним продуктивним типом

речень в обох мовах є двокомпонентні конструкції з суб'єктом, вираженим давальним відмінком. Розбіжність між порівнюваними мовами полягає також у тому, що зв'язка при словах зі значенням стану може мати в українській мові нульове вираження, тоді як в англійській – вона присутня завжди. Крім того, в українській мові в конструкціях з предикатами стану може бути відсутній суб'єкт стану, а в англійській мові використовують особові двоскладні речення.

Специфічним для слів зі значенням стану є поєднання із суб'єктною синтаксемою, яка називає неактивного, пасивного носія стану й репрезентована назвами істот, власними іменами або займенниками, а також з об'єктом, локативом чи темпоратором стану. Об'єкт є залежним компонентом предиката й позначає істоту або предмет, з якими пов'язаний той чи той стан. Часове значення конструкцій з категорією стану передається зазвичай зв'язкою, але може уточнюватися вторинними темпоральними синтаксемами адвербіального характеру. Поширеним в обох мовах є структурно-семантичний тип речень з інфінітивом як виразником вторинної предикації.

В українській мові легко виявити відоме різноманіття типів односкладних речень і варіативність їхньої семантики. В англійській мові кількість типів односкладних речень незначна. Це можна пояснити аналітичною побудовою речення, що склалася у новий період розвитку англійської мови, з властивим йому твердим порядком слів і обов'язковою наявністю підмета, хоча б формального.

У **п'ятому** розділі **"Типи валентності слів зі значенням стану в українській та англійській мовах"** увагу зосереджено на функціонуванні одиниць із семантикою стану в складі синтаксичних конструкцій. Для виявлення синтаксичних ознак необхідним було визначити сполучувальні властивості слів зі значенням стану, тобто їхню здатність вступати у зв'язок з іншими словами в реченні на засадах теорії валентності. У роботі прийнято розуміння валентності як потенційної здатності слова програмувати зв'язок з іншими словами на основі семантичної достатності/недостатності. Оскільки слова зі значенням стану в реченні вступають у зв'язок з іншими частинами мови і одночасно виконують певну синтаксичну функцію, а також мають певне лексичне значення, то необхідно виділити граматичну й лексичну валентність. Коли йдеться про граматичну валентність, ми маємо на увазі морфолого-синтаксичну, тобто сполучуваність між словами – частинами мови, і також синтаксичну, тобто сполучуваність між словами – членами речення.

Слова зі значенням стану в обох мовах мають однакову морфолого-синтаксичну валентність: вербальну (модель Link (V) ↔ St); субстантивну (модель N/Pr → St); адвербіальну (модель Adv → St); номінативну (модель St → in Adj, of N, of Adj, of Prn,of N, that-cl). Розбіжність полягає в облігаторній наявності дієслова-зв'язки *(be, become)* а також підмета в англійській мові, тому в моделі (V ↔ St) зв'язок обов'язковий, а в українській мові в моделі (V→ St) зв'язок необов'язковий і наявність підмета необов'язкова.

Лексична валентність – це семантичний зв'язок слів у лінійному ряді при їх функціонуванні. Досліджуючи лексичну валентність слів зі значенням стану, розглядаємо семантичні зв'язки між словами. Зіставлювані мови мають такі типи лексичної валентності: "Дія – наявність стану", "Дія – залежна наявність стану",

"Дія – одночасна з наявністю стану", "Дія – причина стану", "Предметність – носій стану", "Предметність – причина стану", "Процес – причина стану", "Судження – причина стану", "Невизначеність – причина стану", "Відношення до реальності – оцінка стану", "Відтінок, який був принесений ззовні – оцінка стану".

Розглянувши синтаксичні функції слів зі значенням стану та одиниць, з якими вони вступають у зв'язки в реченні, тобто сполучуваність між словами – членами речення було встановлено такі типи синтаксичної валентності в англійській мові: предикативна (V↔ StPrd), суб'єктна (Sub → StAttr), об'єктна (StPrd/Attr/Com→ Obj), обставинно-уточнювальна (StPrd/Attr→Adm), а в українській мові – предикативна (V↔ StPrd), суб'єктна (Obj'→ StAttr), об'єктна (StPrd/Attr/Com→ Obj).

Для визначення категорійної валентності слів зі значенням стану були проаналізовані слова, які належать до основних частиномовних розрядів слів зі значенням стану, на основі яких сформувалися слова зі значенням стану в досліджуваних мовах.

Категорійна морфолого-синтаксична валентність слів зі значенням стану в досліджуваних мовах має однакові моделі: субстантивна (модель N/Pr ↔ St), адвербіальна (модель Adv → St), і номінативна (модель St → St, і/бо-сl, N (в українській мові) та (модель St → and Adj, with N, Adj, cl (в англійській мові). Розбіжність полягає у тому, що в англійській мові дієслово-зв'язка (*be, become*) є облігаторною, а слова зі значенням стану в українській мові можуть функціонувати з експліцитною або імпліцитною зв'язкою (*бути, стати*), тому у вербальній морфолого-синтаксичній валентності (модель V→ St) зв'язок в українській мові необов'язковий, тоді як в англійській мові (модель V ↔ St) зв'язок обов'язковий. В українській мові наявність підмета необов'язкова, а в англійській мові підмет – це невід'ємна частина речення.

Загальні результати дослідження дають підстави зробити такі **висновки:**

Основний підсумок дисертаційної роботи полягає у створенні типології слів зі значенням стану в українській та англійській мовах, визначенні статусу цих одиниць, окресленні їхнього частиномовного потенціалу, з'ясування морфологічних і семантичних ознак, виявленні специфіки формування семантико-синтаксичної структури речень із словами стану, побудові ФСП слів зі значенням стану та визначенні їхньої валентності – питань, які й досі не отримали вичерпного висвітлення у лінгвістичній літературі. Проведене дослідження дозволило зробити такі загальні теоретичні й практичні висновки.

Розглянувши всі представлені погляди на питання про статус слів зі значенням стану і проаналізувавши їхні основні ознаки, можна віднести слова зі значенням стану до окремого лексико-семантичного групування слів у межах інших частин мови. Поняття "лексико-семантичне групування" не ототожнюємо з поняттям "частина мови". Категорія "частини мови" – основне поняття для всієї граматики, вона поділяє весь словниковий склад мови на класи, що дає можливість уніфікувати типологію мовних одиниць та їх функціонування.

Лексико-семантичне групування слів зі значенням стану сформоване на підставі визначених для одиниць цього класу характеристик: загального категорійного значення стану, визначеного функціонального вживання

й специфічної граматичної сполучуваності, складається з одиниць різних частин мови в англійській мові: складеного іменного присудка; слів типу *alive,* які не мають омонімів; складного присудка *to be + Past Participle*; модальних дієслів з предикатами стану; дієслів, що не вживаються в Continuous form; іменників, які мають значення стану поряд з їх основним значенням; прикметників, які передають фізичний чи психічний стан особи; в українській мові: прислівників з обставинним та якісно-означальним значенням; лексем, що не мають омонімів серед інших частин мови, але є похідними від них; віддієприкметникових дієслівних форм на *-но, -то*; лексичних одиниць з модальним значенням; дієслів на зразок *любити, думати*, які не виражають значень дії або процесу; іменників, що виконують предикативну функцію; пасивних форм дієслова, що утворені за допомогою постфікса -ся (-сь). Частиномовний потенціал слів зі значенням стану має багато спільного в обох мовах.

Найсуттєвішими семантичними ознаками слів стану в обох мовах є відношення до часової осі (ці лексичні одиниці описують часові стадії існування предмета чи особи, приписуючи їм ознаку, актуальну для окремого проміжку часу), інактивність (пасивність носія стану, якому не потрібно докладати зусиль для досягнення того чи того стану), орієнтованість на суб'єкт стану (стан стосується насамперед осіб, указуючи на їхні внутрішні, психічні властивості, які не можна спостерігати безпосередньо або через їхні зовнішні прояви), статичність (слова зі значенням стану в будь-якому контексті зберігають значення безперервного протікання актуальне для окремого відрізку часу).

Слова зі значенням стану в обох мовах мають подібні формально-синтаксичні ознаки: відсутність словозміни, нездатність означати чи доповнювати інші члени речення, поєднання зі зв'язкою, аналітичне утворення видо-часових форм. Відмінність між ними виявляється в тому, що слова зі значенням стану є головним членом односкладних безособових речень в українській мові, тоді як граматична система англійської мови тяжіє до формальної завершеності речення, тому імперсональні конструкції з предикатами стану містять зазвичай обидва елементи граматичної основи: суб'єкт і предикат. Зв'язка при словах зі значенням стану може мати в українській мові нульове вираження, тоді як в англійській вона присутня завжди.

Виявлено структуру ФСП стану, яка в порівнюваних мовах є однаковою, але компоненти, що складають цю структуру, залежать від особливостей граматичної організації. Ядро ФСП стану представлено в українській мові прислівниками з обставинним та якісно-означальним значеннями, а в англійській мові – це предикативні прислівники або прикметники. Склад близької периферії ФСП стану в досліджуваних мовах представлений формами дієслів, прислівників, прикметників, що мають тісний зв'язок з ядром поля. В українській мові це слова зі значенням стану, які не мають омонімів серед інших частин мови (прикметників, іменників, прислівників), але є похідними від них; віддієприкметникові предикативні форми на *-но, -то*. В англійській мові це складений іменний присудок, який утворюється за допомогою дієслова-зв'язки; складений присудок *(to be + Past Participle)*.

Склад мовних засобів, які утворюють дальню периферію в українській мові: іменники в предикативній функції; дієслова, які не виражають значень дії або

процесу; слова, що мають модальне значення необхідності, можливості; пасивні форми дієслова, утворювані за допомогою постфікса *-ся(-сь)* від дієслів недоконаного виду дійсного способу. В англійській мові це іменники, які втрачають у певному контексті свою мовну семантику; прикметники, які передають фізичний чи психічний стан особи; модальні дієслова з предикатами стану.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

1. Мудринич С. Ю. Слова зі значенням стану в українській та англійській мовах / С. Ю. Мудринич // Українське мовознавство. Міжвідомчий науковий збірник. – К. : Вид. Дім Дмитра Бураго, 2010. – Вип. № 40/1. – С. 399–404.

2. Мудринич С. Ю. Типологія частин мови в українській та англійській мовах // Studia Linguistica : [зб. наук. пр.]. – К. : КНУ імені Тараса Шевченка. – Вип. 5, ч. 1. – 2011. – С. 197–200.

3. Мудринич С. Ю. Функціонально-семантичне поле стану в сучасній українській та російській мовах / С. Ю. Мудринич // Компаративні дослідження слов'янських мов і літератур пам'яті академіка Леоніда Булаховського : [зб. наук. пр.] – К. : ВЦ "Просвіта", 2011. – Вип. 15. – С. 159–163.

4. Мудринич С. Ю. Морфологічний рівень зіставлення слів категорії стану в українській та англійській мовах / С. Ю. Мудринич // Українське мовознавство : [міжвідомчий наук. зб.]. – К. : Вид. Дім Дмитра Бураго, 2011. – Вип. № 41/1. – С. 203–207.

5. Мудринич С. Ю. Лексико-семантичні розряди слів із семантикою стану в сучасній українській та англійській мовах / С. Ю. Мудринич // Наукові записки, Серія: Філологічні науки. – Кіровоград : Кіровоградський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка, 2012. – Вип. 105 (1). С. 199–202.

6. Мудринич С. Ю. Синтаксичні особливості слів із семантикою стану в сучасній українській та англійській мовах / С. Ю. Мудринич // Наукові записки. Серія "Філологічна". – Острог : Вид-во Національного університету "Острозька академія". – Вип. 26. – 2012. – С. 229–231.

7. Мудринич С. Ю. Морфолого-синтаксична сполучуваність слів категорії стану в англійській та українській мовах / С. Ю. Мудринич // Семантика мови і тексту : [матеріали XI Міжнар.ї наук.-практ. конф., (Івано-Франківськ, 26–38 верес. 2012 р.]. – Івано-Франківськ : Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2012. – С. 418–420.

8. Мудринич С. Ю. Функціонально-семантичне поле стану в сучасній українській та англійській мовах / С. Ю. Мудринич // Наукові записки Ніжинського державного педагогічного університету імені Миколи Гоголя. Серія "Філологічні науки". – Ніжин : НГПУ, 2013. – № 2. – С. 225–229.

9. Mudrinich S. Correlation of parts of speech potential of the state predicates withthe type of sentences in modern English / S. Mudrinich // Międzynarodowe Studia Humanistyczne. – Gdańsk, 2013. – № 5. – P. 71–76.

АНОТАЦІЯ

Мудринич С. Ю. Типологія слів зі значенням стану в українській та англійській мовах: семантико-функціональний аспект. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук за спеціальністю 10.02.17 – порівняльно-історичне і типологічне мовознавство. Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, Київ, 2014.

Дисертація присвячена дослідженню слів зі значенням стану в українській та англійській мовах. У роботі визначено морфологічні, семантичні та синтаксичні типи слів зі значенням стану в українській та англійській мовах з огляду на їх функціональні можливості. Установлено співвідношення частиномовного потенціалу слів зі значенням стану з типом речень в українській та англійській мовах. Представлено організацію функціонально-семантичного поля слів зі значенням стану в досліджуваних мовах. Здійснено зіставно-типологічний аналіз класу одиниць із семантикою стану на матеріалі синтаксичних конструкцій у граматичних системах англійської та української мов. Визначено специфіку речень зі словами зі значенням стану й проаналізовано їхню реченнєвотвірну спроможність в обох мовах.

Ключові слова: слова зі значенням стану, типологія слів, функціонально-семантичне поле стану, частиномовний потенціал, реченнєвотвірна спроможність.

АННОТАЦИЯ

Мудринич С.Ю. Типология слов со значением состояния в украинском и английском языках: семантико-функциональный аспект. – Рукопись.

Диссертация на соискание научной степени кандидата филологических наук по специальности 10.02.17 – сравнительно-историческое и типологическое языкознание. Национальный педагогический университет имени М. П. Драгоманова, Киев, 2014.

Диссертация посвящена исследованию слов со значением состояния в украинском и английском языках, которые не были объектом многоаспектного сравнительного анализа в структурном и семантическом планах. На современном этапе развития лингвистики внимание ученых сосредоточено на выявлении статуса и языкового потенциала слов со значением состояния, особенностям их функционирования. В современном языкознании сформировались диаметрально противоположные взгляды на количество и качество критериев выделения частей речи. Поэтому вопрос, считать ли слова со значением состояния отдельной частью речи или рассматривать их как отдельную лексико-семантическую группу в составе других частей речи, не имеет однозначного решения. Важным шагом в решении этой проблемы является проведение анализа типолого-сравнительного характера, поскольку проведение сравнительной характеристики основних признаков и функциональных характеристик слов со значением состояния в украинском и английском языках – еще один шаг к познанию особенностей грамматических анализируемых языков.

Анализ лингвистической литературы позволил установить основные тенденции рассмотрения вопроса о состоянии как специфической семантической категории, статусе слов со значением состояния в современной лингвистике, ряд их

особенностей и признаков в сравниваемых языках, обосновать терминологический аппарат и проанализировать тенденции развития вопроса о частях речи.

Поскольку формально-грамматические и семантико-синтаксические характеристики конструкций со словами состояния в украинском и английском языках еще не были объектом специального комплексного типолого-сравнительного характера, не очерчен языковой и валентный потенциал этих слов, а также их функционально-семантическое поле есть необходимость комплексного изучения конструкций со словами состояния в английском и украинском языках.

В ходе исследования был установлен языковой потенциал слов со значением состояния и определены общие особенности и различия слов со значением состояния на морфологическом, семантическом и синтаксическом уровнях в сравниваемых языках. Описаны морфологические и семантические признаки слов со значением состояния. Очерчено функционально-семантическое поле слов со значением состояния в исследуемых языках. Установлено соотношение языкового потенциала слов со значением состояния с типом предложений в современном украинском и английском языках. Проведен типолого-сравнительный анализ класса единиц с семантикой состояния на материале синтаксических конструкций в грамматических системах английского и украинского языков. Определено специфику предложений со словами со значением состояния, проанализировано их конструктивные возможности, а также качественный и количественный состав левосторонних и правосторонних синтаксем, комбинации облигаторных и факультативных непредикативных синтаксем семантико-синтаксической структуры предложений. Анализ слов со значением состояния показал, что эти единицы существенно отличаются от других частей речи и составляют отдельную лексико-семантическую группу, которая может быть названа как слова со значением состояния. Но понятие "лексико-семантическая группа" не отождествляется с понятием "часть речи".

Результаты обобщения материала будут способствовать углублению понимания системности языка, в частности на морфологическом, семантическом и синтаксическом уровнях.

Ключевые слова: слова со значением состояния, типология слов, функционально-семантическое поле, частеречный потенциал, возможность образовывать предложения.

SUMMARY

Mudrinich S.Yu. Typology of the Words with the Meaning of State in Ukrainian and English Languages: Semantic and Functional Aspects. – Manuscript.

Thesis for a Candidate's Degree in 10.02.17 – Comparative, Historical and Typological Linguistics. – M.P. Dragomanov National Teacher Training University, Kyiv, 2013.

The thesis deals with the study of the words with the meaning of state in Ukrainian and English languages. There were defined the morphological, semantic and syntactic types of the words with the meaning of state in Ukrainian and English languages due to their functional possibilities. There were set the correlation of parts of speech potential of the words with the meaning of state according to the types of the sentences in Ukrainian

and English languages. The functional and semantic fields of the words with the meaning of state were represented in studied languages. There was realized the contrastive typological analysis of the class of the units with the semantic of state based on syntactic constructions in the grammar of English and Ukrainian languages. The specific features of the sentences including the words with the meaning of state were defined; its forming sentences possibility was analyzed in both languages.

Key words: the words with the meaning of state, typology of the words, functional and semantic fields of state, parts of speech potential, forming sentences possibility.

НБ НПУ

100198280

Підписано до друку 19.05.2014 р. Формат 60x90/16.
Ум. друк. арк. 0,9. Обл.-вид. арк. 0,9.
Тираж 100. Зам. 34.

«Видавництво "Науковий світ"»®
Свідоцтво ДК № 249 від 16.11.2000 р.
м. Київ, вул. Боженка, 23, оф. 414.
200-87-15, 050-525-88-77
E-mail: nsvit@mail.ru
Сайт: nsvit.cc.ua